

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ పంచాశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాశః సర్గః ॥

విభీషణమింద్రజితం మత్వా వానరాణాం పలాయనం, సుగ్రీవస్యాజ్ఞయా
జాంబవతా తేభ్యః సాంత్వనాప్రదానం విభీషణస్య విలాపః, సుగ్రీవేణ
తస్య ప్రబోధనం గరుడస్యాగమనం శ్రీరామలక్ష్మణౌ నాగపాశతో
మోచయిత్వా తస్య పునర్గమనం చ

అథోవాచ మహాతేజా హరిరాజో మహాబలః |

కిమియం వ్యథితా సేనా మూఢవాతేవ నౌర్జలే || 6.50.1 ||

సుగ్రీవస్య వచః శ్రుత్వా వాలిపుత్రోఽంగదోఽబ్రవీత్ |

న త్వం పశ్యసి రామం చ లక్ష్మణం చ మహారథం || 6.50.2 ||

శరజాలాచితౌ వీరావుభౌ దశరథాత్మజౌ |

శరతల్పే మహాత్మానౌ శయానౌ రుధిరోక్షితౌ || 6.50.3 ||

అథాబ్రవీద్ వానరేంద్రః సుగ్రీవః పుత్రమంగదం |

నానిమిత్తమిదం మన్యే భవితవ్యం భయేన తు || 6.50.4 ||

విషణ్ణవదనా హ్యేతే త్యక్తప్రహరణా దిశః |

పలాయంతేఽత్ర హరయస్త్రాసాదుత్ఫుల్లలోచనాః || 6.50.5 ||

అన్యోన్యస్య న లజ్జంతే న నిరీక్షంతి పృష్ఠతః |

విప్రకర్షంతి చాన్యోన్యం పతితం లంఘయంతి చ || 6.50.6 ||

ఏతస్మిన్నంతరే వీరో గదాపాణిర్విభీషణః |
సుగ్రీవం వర్ధయామాస రాఘవం చ జయాశిషా || 6.50.7 ||

విభీషణం చ సుగ్రీవో దృష్ట్వా వానరభీషణం |
ఋక్షరాజం మహాత్మానం సమీపస్థమువాచ హ || 6.50.8 ||

విభీషణోఽయం సంప్రాప్తో యం దృష్ట్వా వానరర్షభాః |
ద్రవంత్యాయతసంత్రాసా రావణాత్మజశంకయా || 6.50.9 ||

శీఘ్రమేతాన్ సుసంత్రస్తాన్ బహుధా విప్రధావితాన్ |
పర్యవస్థాపయాఖ్యాహి విభీషణముపస్థితం || 6.50.10 ||

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు జాంబవాన్మృక్షపార్థివః |
వానరాన్ సాంత్వయామాస సన్నివర్త్య ప్రధావతః || 6.50.11 ||

తే నివృత్తాః పునః సర్వే వానరాస్త్యక్తసాధ్వసాః |
ఋక్షరాజవచః శ్రుత్వా తం చ దృష్ట్వా విభీషణం || 6.50.12 ||

విభీషణస్తు రామస్య దృష్ట్వా గాత్రం శరైశ్చితం |
లక్ష్మణస్య తు ధర్మాత్మా బభూవ వ్యథితస్తదా || 6.50.13 ||

జలక్లిన్నేన హస్తేన తయోర్నేత్రే విమృజ్య చ |
శోకసంపీడితమనా రురోద విలలాప చ || 6.50.14 ||

ఇమౌ తౌ సత్త్వసంపన్నౌ విక్రాంతౌ ప్రియసంయుగౌ |
ఇమామవస్థాం గమితౌ రాక్షసైః కూటయోధిభిః || 6.50.15 ||

భ్రాతృపుత్రేణ చైతేన దుష్పుత్రేణ దురాత్మనా |
రాక్షస్యా జిహ్మయా బుద్ధ్యా వంచితావృజువిక్రమౌ || 6.50.16 ||

శరైరిమావలం విధౌ రుధిరేణ సముక్షితౌ |
వసుధాయామిమౌ సుప్తౌ దృశ్యేతే శల్యకావివ || 6.50.17 ||

యయోర్వీర్యముపాశ్రిత్య ప్రతిష్ఠా కాంక్షితా మయా |
తావిమౌ దేహనాశాయ ప్రసుప్తౌ పురుషర్షభౌ || 6.50.18 ||

జీవన్నద్య విపన్నోఽస్మి నష్టరాజ్యమనోరథః |
ప్రాప్తప్రతిజ్ఞశ్చ రిపుః సకామౌ రావణః కృతః || 6.50.19 ||

ఏవం విలపమానం తం పరిష్వజ్య విభీషణం |
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నో హరిరాజోఽబ్రవీదిదం || 6.50.20 ||

రాజ్యం ప్రాప్యసి ధర్మజ్ఞ లంకాయాం నేహ సంశయః |
రావణః సహ పుత్రేణ స్వకామం నేహ లప్స్యతే || 6.50.21 ||

గరుడాధిష్ఠితావేతావుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ |
త్యక్త్వా మోహం వధిష్యేతే సగణం రావణం రణే || 6.50.22 ||

తమేవం సాంత్యయిత్వా తు సమాశ్వాస్య తు రాక్షసం |
సుషేణం శ్వశురం పార్శ్వే సుగ్రీవస్తమువాచ హ || 6.50.23 ||

సహ శూర్హైర్హరిగణైర్లబ్ధసంజ్ఞావరిందమౌ |
గచ్ఛ త్వం భ్రాతౌ గృహ్య కిష్కింధాం రామలక్ష్మణౌ || 6.50.24 ||

అహం తు రావణం హత్వా సపుత్రం సహబాంధవం |
మైథిలీమానయిష్యామి శక్రో నష్టామివ శ్రియం || 6.50.25 ||

శ్రుత్యైతద్ వానరేంద్రస్య సుషేణో వాక్యమబ్రవీత్ |
దేవాసురం మహాయుద్ధమనుభూతం పురాతనం || 6.50.26 ||

తదా స్మ దానవా దేవాఞ్శరసంస్పర్శకోవిదాన్ |
నిజఘ్నుః శస్త్రవిదుషశ్చాదయంతో ముహుర్ముహుః || 6.50.27 ||

తానార్తాన్ నష్టసంజ్ఞాంశ్చ గతాసూంశ్చ బృహస్పతిః |
విద్యాభిర్మంత్రయుక్తాభిరోషధీభిశ్చికిత్సతి || 6.50.28 ||

తాన్యోషధాన్యానయితుం క్షీరోదం యాంతు సాగరం |
జవేన వానరాః శీఘ్రం సంపాతిపనసాదయః || 6.50.29 ||

హరయన్తు విజానంతి పార్వతీ తే మహౌషధీ |
సంజీవకరణీం దివ్యాం విశల్యాం దేవనిర్మితాం || 6.50.30 ||

చంద్రశ్చ నామ ద్రోణశ్చ క్షీరోదే సాగరోత్తమే |
అమృతం యత్ర మథితం తత్ర తే పరమౌషధీ || 6.50.31 ||

తౌ తత్ర విహితౌ దేవైః పర్వతౌ తౌ మహోదధౌ |
అయం వాయుసుతో రాజన్ హనూమాన్తత్ర గచ్ఛతు || 6.50.32 ||

ఏతస్మిన్నంతరే వాయుర్మేఘాశ్చాపి సవిద్యుతః |
పర్వస్య సాగరే తోయం కంపయన్నివ పర్వతాన్ || 6.50.33 ||

మహతా పక్షవాతేన సర్వద్వీపమహాద్రుమాః |
నిపేతుర్భగ్నువిటపాః సలిలే లవణాంభసి || 6.50.34 ||

అభవన్ పన్నగాస్తస్తా భోగినస్తత్ర వాసినః |
శీఘ్రం సర్వాణి యాదాంసి జగ్ముశ్చ లవణార్ణవం || 6.50.35 ||

తతో ముహూర్తాద్ గరుడం వైనతేయం మహాబలం |
వానరా దదృశుః సర్వే జ్వలంతమివ పావకం || 6.50.36 ||

తమాగతమభిప్రేక్ష్య నాగాస్తే విప్రదుద్రువుః |
యైస్తు తౌ పురుషౌ బద్ధౌ శరభూతైర్మహాబలైః || 6.50.37 ||

తతః సుపర్ణః కాకుత్స్థో స్పృష్ట్యా ప్రత్యభినంద్య చ |
విమమర్శ చ పాణిభ్యాం ముఖే చంద్రసమప్రభే || 6.50.38 ||

వైనతేయేన సంస్పృష్టాస్తయోః సంరురుహుర్వృణాః |
సువర్ణే చ తనూ స్నిగ్ధే తయోరాశు బభూవతుః || 6.50.39 ||

తేజో వీర్యం బలం చౌజ ఉత్సాహశ్చ మహాగుణాః |
ప్రదర్శనం చ బుద్ధిశ్చ స్మృతిశ్చ ద్విగుణా తయోః || 6.50.40 ||

తావుత్థాప్య మహాతేజా గరుడో వాసవోపమౌ |
ఉభౌ చ సస్వజే హృష్టో రామశ్చైనమువాచ హ || 6.50.41 ||

భవత్ప్రసాదాద్ వ్యసనం రావణిప్రభవం మహత్ |
ఉపాయేన వ్యతిక్రాంతౌ శీఘ్రం చ బలినౌ కృతౌ || 6.50.42 ||

యథా తాతం దశరథం యథాజం చ పితామహం |
తథా భవంతమాసాద్య హృదయం మే ప్రసీదతి || 6.50.43 ||

కో భవాన్ రూపసంపన్నో దివ్యస్త్రగనులేపనః |
వసానో విరజే వస్త్రే దివ్యాభరణభూషితః || 6.50.44 ||

తమువాచ మహాతేజా వైనతేయో మహాబలః |
పతత్రిరాజః ప్రీతాత్మా హర్షపర్యాకులేక్షణం || 6.50.45 ||

అహం సఖా తే కాకుత్స్థః ప్రియః ప్రాణో బహిశ్చరః |
గరుత్మానిహ సంప్రాప్తో యువయోః సాహ్యకారణాత్ || 6.50.46 ||

అసురా వా మహావీర్యా దానవా వా మహాబలాః |
సురాశ్చాపి సగంధర్వాః పురస్కృత్య శతక్రతుం || 6.50.47 ||

నేమం మోక్షయితుం శక్తాః శరబంధం సుదారుణం |
మాయాబలాదింద్రజితా నిర్మితం క్రూరకర్మణా || 6.50.48 ||

ఏతే నాగాః కాద్రవేయాస్తీక్ష్ణదంష్ట్రా విషోల్బణాః |
రక్షోమాయాప్రభావేణ శరభూతాస్త్వదాశ్రయాః || 6.50.49 ||

సభాగ్యశ్చాసి ధర్మజ్ఞ రామ సత్యపరాక్రమ |
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సమరే రిపుఘాతినా || 6.50.50 ||

ఇమం శ్రుత్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణోఽహమాగతః |
సహస్రైవావయోః స్నేహాత్ సఖిత్వమనుపాలయన్ || 6.50.51 ||

మోక్షితౌ చ మహాఘోరాదస్మాత్ సాయకబంధనాత్ |
అప్రమాదశ్చ కర్తవ్యో యువాభ్యాం నిత్యమేవ హి || 6.50.52 ||

ప్రకృత్యా రాక్షసాః సర్వే సంగ్రామే కూటయోధినః |
శూరాణాం శుద్ధభావానాం భవతామార్జవం బలం || 6.50.53 ||

తన్న విశ్వసనీయం వో రాక్షసానాం రణాజిరే |
ఏతేనైవోపమానేన నిత్యం జిహ్యో హి రాక్షసాః || 6.50.54 ||

ఏవముక్త్వా తదా రామం సుపర్ణః స మహాబలః |
పరిష్వజ్య చ సుస్నిగ్ధమాప్రప్టుముపచక్రమే || 6.50.55 ||

సఖే రాఘవ ధర్మజ్ఞ రిపూణామపి వత్సల |
అభ్యనుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి గమిష్యామి యథాసుఖం || 6.50.56 ||

న చ కౌతూహలం కార్యం సఖిత్వం ప్రతి రాఘవ |
కృతకర్మా రణే వీర సఖిత్వం ప్రతివేత్స్యసి || 6.50.57 ||

బాలవృద్ధావశేషాం తు లంకాం కృత్వా శరోర్మిభిః |
రావణం తు రిపుం హత్వా సీతాం త్వముపలప్స్యసి || 6.50.58 ||

ఇత్యేవముక్త్వా వచనం సుపర్ణః శీఘ్రవిక్రమః |
రామం చ నీరుజం కృత్వా మధ్యే తేషాం వనౌకసాం || 6.50.59 ||

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పరిష్వజ్య చ వీర్యవాన్ |
జగామాకాశమావిశ్య సుపర్ణః పవనో యథా || 6.50.60 ||

నీరుజౌ రాఘవౌ దృష్ట్వా తతో వానరయూధపాః |
సింహనాదం తదా నేదుర్లాంగూలం దుధువుశ్చ తే || 6.50.61 ||

తతో భేరీః సమాజఘ్నుర్మృదంగాంశ్చాప్యవాదయన్ |
దధ్ముః శంఖాన్ సంప్రహృష్టాః శ్వేలంత్యపి యథాపురం || 6.50.62 ||

అపరే స్ఫోట్య విక్రాంతా వానరా నగయోధినః |
ద్రుమానుత్పాట్య వివిధాంస్తస్థుః శతసహస్రశః || 6.50.63 ||

విసృజంతో మహానాదాంస్త్రాసయంతో నిశాచరాన్ |
లంకాద్వారాణ్యపాజగ్మర్యోద్ధుకామాః ప్లవంగమాః || 6.50.64 ||

తేషాం సుభీమస్తుములో నినాదో
బభూవ శాఖామృగయూథపానాం |
క్షయే నిదాఘస్య యథా ఘనానాం
నాదః సుభీమో నదతాం నిశీధే || 6.50.65 ||

|| ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచాశః సర్గః ||